

DROŠI

bezskaidras naudas
un e-maksājumi

BEZSKAIDRAS NAUDAS UN E-MAKSĀJUMI

**Maksājumi ar karti un iepirkšanās
internetā ir kļuvusi par mūsu ikdienu** ~~~~~

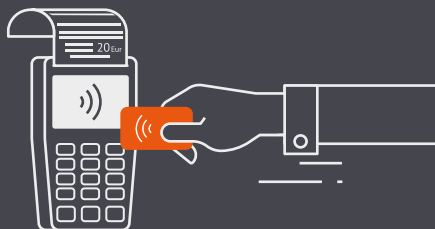
Piemēram, 2016. gadā Latvijā tika veikti 399,3 miljoni bezskaidras naudas norēķinu, un šis skaitlis pieaug ar katru gadu.

Jau tagad Latvijas veikalos var maksāt ar bezkontakta kartēm un mobilo tālruni, ir plašas iespējas iepirkties internetā. Tehnoloģiju izstrādātāji paroles vietā ievieš autentifikāciju pēc pirkstu nospieduma vai sejas vaibstiem.

Bezskaidras naudas un e-maksājumi ir ērti, ātri, droši un caurskatāmi. Nav jāmeklē bankomāts, jānēsā līdzī skaidra nauda vai jāpārskaita atlikums pie kases. Maksāšana internetā pavērusi daudz plašākas iepirkšanās iespējas un palīdz arī izsekot saviem tēriņiem un rēķiniem.

**Lai elektroniskie un bezskaidras naudas
maksājumi būtu patīkami un droši, der
zināt vairākas pamatlīetas!** ~~~~~

TOP MAKSĀJUMU TEHNOLOĢIJAS ZEM LUPAŠ

Bezkontakta karte

- ▶ Plastikāta maksājumu karte
- ▶ Veicot pirkumu līdz 10 EUR, karte tikai jāpietuvina terminālim – nav jāievada PIN kods
- ▶ Izmanto 77 pasaules valstīs, un to izplatība turpina augt
- ▶ Latvijā no 2016. gada
- ▶ Līdz 2020. gadam ar bezkontakta karti varēs maksāt visos POS termināļos

Mobilais maks

- ▶ Kartes informācija glabājas viedtālrunī
- ▶ Maksā, pieliekot viedtālruni pie termināļa
- ▶ Var veikt maksājumus virs 10 EUR
- ▶ Latvijā no 2017. gada vasaras

ATPAZĪSTI DROŠĪBU!

Nēsāt līdzī norēķinu karti ir drošāk nekā skaidru naudu. Tomēr arī elektroniskajā maksājumu vidē jāievēro daži vienkārši drošības principi

Ko radījuši izstrādātāji?

https://

SSL sertifikāts – aizsargā internetā pārsūtīto informāciju. Ar SSL aizsargātas lapas var pazīt, jo tās sākas ar https://, nevis http://

3D

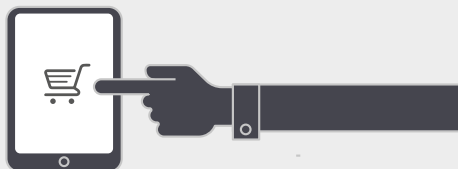
3D drošība – paredz dubultu datu aizsardzību, iepērkoties internetā. Drošus internetveikalus var pazīt pēc norādēm MasterCard SecureCode, Verified by Visa vai SafeKey®

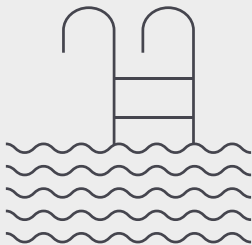

CVC drošības kods – 3 cipari kartes aizmugurē aiz paraksta joslas. Tie palīdz pārliecināties, ka cilvēkam, kas iepērkas internetā, patiešām ir pieejama karte, ar ko tiek veikts maksājums

Biometrija – autentifikācijas metode, kas paroles vietā izmanto pirkstu nospiedumus, pazīst lietotāju pēc sejas un balss, skenē acs radzeni. Jau tagad tiek izmantota mobilajās ierīcēs un strauji attīstās

Kas jā dara tev pašam?

- ▶ Nemaksā tiešsaistē, ja esi pieslēdzies publiskam Wi-Fi
- ▶ Instalē pretvīrusu programmatūru un regulāri to atjaunini
- ▶ Kad beidz izmantot lapu, kurā vajadzīga autentifikācija, vienmēr izej no sistēmas
- ▶ Izvēlies drošas paroles. Nelieto vienu un to pašu paroli sociālajam tīklam un bankai
- ▶ Nevienam neatklāj savas paroles un PIN kodus. Nepieraksti tos uz lapiņām
- ▶ Saglabā bankas tālruņa numuru telefona kontaktos, lai vari ātri sazināties steidzamos gadījumos
- ▶ Zvani bankai un nobloķē karti uzreiz, kad pamani tās pazušānu
- ▶ Banka nekad tev nesūtīs e-pastu ar lūgumu atklāt paroli vai citu sensitīvu informāciju. Ja tādu vēstuli saņem, ziņo bankai
- ▶ Iepērkoties tiešsaistē, jānorāda bankas nosaukums, kartes numurs, CVC drošības kods un derīguma termiņš, īpašnieka vārds un adrese. Ja tiek prasīta cita informācija, piemēram, PIN kods, neturpini iepirkšanos

ZINI SAVAS TIESĪBAS!

Lai izvairītos no nepatīkamiem pārsteigumiem, parakstot maksājumu kartes līgumu vai iepērkoties internetā, pievērs uzmanību vairākiem aspektiem

Maksājot ar karti

- ▶ Slēdzot līgumu, izpēti, kāda ir debetkartes vai kredītkartes gada maksa
- ▶ Pārlicinies, ka pareizi saproti procentu maksājumu apmēru, izmantojot kredītkarti
- ▶ Ja pilnībā neizproti līguma noteikumus un rodas šaubas par maksājumu pamatotību, jautā savai bankai
- ▶ Ja no konta tiek izņemti līdzekļi bez kartes īpašnieka ziņas, patērētājs var pieprasīt to atmaksu no bankas

ATCERIES!

Iespēju atgūt līdzekļus nosaka ES normatīvie akti, bet iespējami izņēmumi, ja kartes īpašnieks nav ziņojis bankai par nozaudētu karti vai rodas aizdomas, ka nav rūpīgi glabāts PIN kods.

Iepērkoties internetā

- ▶ Pārlicinies, ka internetveikala kontaktu sadaļā atrodama tirgotāja adrese, kontakti, juridiskais nosaukums un reģistrācijas numurs
- ▶ Pārlicinies, ka preču apraksti, iegādes un piegādes noteikumi ir skaidri un saprotami
- ▶ Izlasi citu lietotāju atsauksmes
- ▶ Pievērs uzmanību uzticības zīmēm un sertifikātiem, ko internetveikaliem piešķir gan karšu kompānijas, gan patērētāju tiesību organizācijas

ES internetveikalos iegādāto precī var atgriezt atpakaļ 14 dienu laikā. Ir preču kategorijas, ko atgriezt nevar – pārbaudi, pirms veic pirkumu

Ja mājaslapā nav norādīts, ka par preces atgriešanu maksā pārdevējs, šie izdevumi jāsedz pircējam!

Ja apmaksātā prece nav piegādāta vai pārdevējs bankrotē, pircējam ir tiesības saņemt naudas atmaksu no savas bankas

Vairāk info: Patērētāju tiesību aizsardzības centra mājas lapā www.ptac.gov.lv

ASV

1940. g.

BEZSKAIDRAS NAUDAS MAKSĀJUMS

pērkot degvielu

EIROPĀ

2015. g.

bezskaidras naudas
maksājumi

121 MILJARDS

2020. g.

bezskaidras naudas
maksājumi

177 MILJARDI

LATVIJĀ

2016. g.

bezskaidras naudas
maksājumi

399 MILJONI

= **289** MILJARDI
EUR

2,4 MILJONI
maksājumu karšu

38 200
POS termināļi

1018
bankomāti

PASAULĒ

2016. g.

3,5 MILJONI
interneta lietotāju

regulāri lieto
vairākus ekrānus
vienlaikus

2020. g.

**ELEKTRONISKI
MAKSĀJUMI**

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

mastercard